

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
Педагогічний факультет**

Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»
Спеціальність А3 Початкова освіта
Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
початкової освіти та освітніх інновацій
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Формування інклюзивної культури майбутніх педагогів засобами інклюзивної літератури
Викладач (-і)	Доц. Ушневич С. Е.
Контактний телефон викладача	050 924 28 45
Е-mail викладача	ushnevich.s@gmail.com
Формат дисципліни	Лекції, практичні, самостійна робота
Обсяг дисципліни	90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?
Консультації	Очні консультації: Онлайн консультації: створені групи у вайбері (за потребою студента)
2. Анотація до курсу	
<p><u>Предметом</u> вивчення спецкурсу є основи формування інклюзивної культури студентів засобами літератури, шляхи підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі на уроках «Українська мова та читання» в інтегрованому курсі. Методологічною основою дисципліни виступають: Державний стандарт початкової освіти, Концепція Нової української школи, Державний стандарт супроводу під час інклюзивного навчання, Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту». Спецкурс пов'язаний з такими навчальними дисциплінами: методика навчання української мови в початковій школі, сучасна українська мова з практикумом, педагогіка, дитяча література з методикою навчання читання, психологія, педагогічні технології.</p> <p>Пропонується для вивчення студентами спеціальності «Початкова освіта» на третьому курсі у 5-6 семестрах і спрямована на ознайомлення студентів із українською та зарубіжною літературою на інклюзивну тематику, опанування методики роботи з такими текстами у початковій школі.</p> <p>Навчальна дисципліна «Формування інклюзивної культури майбутніх педагогів засобами інклюзивної літератури» є складовою освітньо-професійної програми підготовки майбутнього вчителя початкової школи, яка входить до циклу професійної підготовки як дисципліна вільного вибору студента. Вона вивчається у -му семестрі та є доповненням до курсів «літературознавчого, педагогічного та методичного спрямування. Вивчення цього курсу поглибить літературознавчу підготовку майбутніх учителів, сприятиме розумінню особливостей організації інформаційно-методичного забезпечення своєї професійної діяльності.</p> <p>Практичні заняття, передбачені дисципліною, покликані забезпечити якісне самостійне формування студентами вміння аналізувати твори на інклюзивну тематику, використовувати їх як мовленнєво-літературознавчу базу в роботі з дітьми з ООП.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета вивчення дисципліни - ознайомити студентів із класичною та сучасною українською інклюзивною літературою для дітей та юнацтва.</p> <p>Основні цілі - забезпечити студентів необхідними знаннями з предмету вивчення та сформувані в них практичні вміння для роботи на уроках «Українська мова та читання» в інтегрованому курсі, які вони зможуть застосувати у навчанні та подальшій професійній діяльності вчителя початкових класів.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>K1. Здатність розв'язувати типові спеціалізовані завдання, педагогічні ситуації та практичні проблеми в професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень педагогіки, психології та окремих методик навчання, проведення досліджень і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов і вимог.</p> <p>K31. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p>	

К33. Володіння навичками використання інформаційних і комунікаційних технологій
К35. Здатність генерувати нові ідеї, творчо підходити до розв'язання освітніх та наукових проблем.

КФП1. Філологічна компетентність: здатність аналізувати й готувати навчальний матеріал, який вимагає від педагога лінгвістичної компетентності (опанування знань про лінгвістику як науку, загальних відомостей про мову; перевірка знань і вмінь із фонетики, лексикології, граматики, синтаксису тощо) в тому числі іноземної; культурологічної компетентності, що включає відомості про мову як національно-культурний феномен зокрема іноземну; педагогічної компетентності (усвідомлення ролі вчителя, конструювання власного педагогічного досвіду); психологічної компетентності, яка охоплює вміння оцінювати здібності, можливості, психологічні особливості; комунікативної компетентності (уміння правильно користуватися вербальними й невербальними засобами в процесі спілкування включаючи іншомовне); методичної компетентності (володіння дидактичними методами й прийомами та вміння застосовувати їх у процесі навчання); інформаційної компетентності (набуття й переробка інформації в професійно-педагогічній діяльності).

КФМ2. Варіативна. Здатність учителя працювати за будь-яким навчально-методичним комплектом, здатність обирати найефективніший навчально-методичний комплект для досягнення цілей і завдань навчання предмета/освітньої галузі в початковій школі, визначених Державним стандартом і навчальною програмою.

КФМ3. Спеціально-методична. Здатність до навчання молодших школярів будь-яким елементам змісту програми.

КФМ6. Технологічна. Здатність упроваджувати сучасні навчальні технології, інноваційні підходи, передовий педагогічний досвід до навчання окремих питань певної освітньої галузі/предмету початкової школи.

5. Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти володітимуть наступними компетентностями:

РН1. Здатність продемонструвати знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень (**інклюзивної освіти**).

РН2. Здатність продемонструвати знання основ професійно-орієнтованих дисциплін спеціальності в галузі організації навчально-виховного процесу в початковій школі та ВНЗ.

РН3. Знання вікових особливостей дітей молодшого шкільного віку (**різної вікової норми**), індивідуальних відмінностей у перебігу пізнавальних процесів учнів початкової школи.

РН5. Знання сутності методичних систем навчання учнів початкової школи, освітніх галузей/змістових ліній, визначених Державним стандартом початкової освіти, знання змісту освіти в початковій школі на предмет використання сучасних методів навчання в **умовах інклюзії**.

РН6. Вміти системно мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

РН7. Здатність застосовувати знання, уміння й навички, що становлять теоретичну основу освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти, Концептуальними засадами НУШ під час розв'язування навчально-пізнавальних і професійно-зорієнтованих задач.

РН8. Вміти виконувати відповідні експериментальні дослідження та застосовувати дослідницькі навички за професійною тематикою.

РН12. Здатність аналізувати й готувати навчальний матеріал, який вимагає від педагога лінгвістичної компетентності; культурологічної компетентності; педагогічної компетентності; психологічної компетентності; комунікативної компетентності; методичної компетентності; інформаційної компетентності, **інклюзивної культури**.

РН17. Здатність до розвитку учнів початкової школи як суб'єктів освітнього процесу на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості й соціальні чинники розвитку.

PH22. Здатність застосовувати професійно профільовані знання і практичні уміння і навички для організації навчально-виховного процесу в **інклюзивних класах**.

PH24. Працювати з комп'ютерними мережами, застосовувати ІКТ для організації освітнього процесу; використовувати електронні освітні ресурси, на яких розміщується необхідна інформація, та цифрові інструменти для освітніх цілей.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
	013 Початкова освіта	3-й, 2 семестр	Вибіркова
	Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Лекції	2	
	Семінарські заняття/	8	
	практичні/лаборат орні		
	Самостійна робота	80	
Тематика навчальної дисципліни			
		кількість год.	
		Лекції (12)	Практи чні заняття (18)
		Сам. роб. (60)	
Модуль 1. Формування інклюзивної культури студентів засобами інклюзивної літератури.		2	
Тема 1. Інклюзивна культура майбутнього вчителя як вимога сучасних освітніх реалій. Інклюзивна література в контексті підготовки фахівця. Поняття «інклюзивна компетентність», діти з інвалідністю, учні з ООП.			
Тема 2. Формування комунікативно-мовленневих умінь у дітей молодшого шкільного віку в умовах інклюзивного навчання. Механізми формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей з ООП (творчі вправи, диференційовані завдання та нозологічно орієнтовані проекти). Гра в умовах інклюзивного навчання (сюжетно-рольові та творчо-рольові ігри) та під час роботи з книжкою.		2	20
Модуль 2 Особливості розвитку інклюзивної літератури в Україні		2	20
Тема 3. Класичний та сучасний виміри художніх текстів на інклюзивну тематику. Твори М. Коцюбинського, В. Винниченка. Лесі Українки, С. Черкасенка, В. Сухомлинського. Огляд літературних новинок на інклюзивну тематику. Мультимедійний журнал-презентація, інтерактивний плакат.			
Тема 4. Наступність та перспективність у формуванні інклюзивної компетентності майбутніх учителів (твори для дітей різної вікової норми). Художні тексти для дітей дошкільного віку (О. Драчківська, І. Мориквас). Інклюзивні твори для молодших школярів (Ірен Роздобудько, Катерина Бабкіна, Іван Андрусак)		2	20
Тема 5. Технології навчання дітей в інклюзивному класі на уроках «Українська мова та читання» в інтегрованому курсі.		2	20

Знання з рідної мови у різних видах мовленнєвої діяльності (формується вміння порівнювати, класифікувати, систематизувати та узагальнювати природні явища). Процес читання сприяє виразності мовлення, правильному темпу та дикції. Використання дидактичних ігор у розвитку комунікативно-мовленнєвих умінь.				
Тема 6. Роль учителя (асистента) в організації творчо-мовленнєвої діяльності дітей з ООП. Ознайомлення з особливостями дітей інклюзивних класів (статус дитини в класі, вади особистості розвитку, адаптація дітей); вивчення готовності до навчання та здійснення мовленнєвої діяльності; дослідження пізнавальних інтересів учнів; створення комунікативно-розвивального середовища; забезпечення комунікативно-діяльнісного підходу до навчання та зворотний зв'язок.				
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ		2	8	80
7. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система контролю знань студентів здійснюється через:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні заняття (40) – усне опитування на практичних заняттях. • індивідуальні завдання (40 балів) – власна історія, що має на меті перевірити рівень теоретичних знань, практичних навичок створення історії. • Контроль самостійної роботи (20) контроль самостійної роботи. <p>Загальна оцінка, яка максимально становить 100%, виводиться на основі суми балів, отриманих за поточний та підсумковий види контролю.</p>			
Вимоги до письмових робіт	Історія обсягом не менше 2000 знаків.			
Практичні заняття	<p>Усне опитування реалізує поточний облік успішності студентів на основі чотирибальної шкали оцінок за виконання завдань</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5 балів студент отримує за вичерпну бездоганну відповідь, що враховує вміння застосовувати теорію на практиці; • 4 бали – за повну відповідь, але з неточностями, що стосуються певних узагальнень та порівнянь. • 3 бали – за неповну відповідь, або таку, що містить ряд змістових неточностей, помилок при складанні історії. • 2 бали – за часткову, з грубими недоліками відповідь, її відсутність чи невідповідність темі. 			
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент, який не виконав завдання, що виносилися на самостійну роботу, в установлений термін та отримав менше 30% за поточний контроль направляється на талон № 2. До того часу, він має виконати/доопрацювати завдання та подати їх на перевірку викладачу.			
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю - залік; Форма задачі - письмова; Структура історії: Робота повинна складатися зі вступу, основної частини та висновків. Дивувати та вражати. Містити власні судження та міркування, бути грамотно написаною. Максимальна оцінка – 100 балів.</p>			
8. Політика навчальної дисципліни				

Студент зобов'язаний ретельно та відповідально готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю; вчасно виконати усі завдання, які виносяться на практичні заняття та самостійну роботу.

Академічна доброчесність:

Неприпустимі плагіат та списування.

У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, студент отримає «0» балів.

Якщо студент має претензії до викладача через оцінювання, якість надання послуг, невдалу комунікацію, він повідомляє про це викладача; якщо проблему не вдалося вирішити, студент має право звернутися до завідувача кафедри; якщо проблему знову не вирішено, студент може звернутися до керівництва факультету.

Необхідно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу та факультету; інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють освітній процес у ЗВО.

Відвідування занять:

Студент повинен вчасно приходити на заняття. Він може бути не допущений до заняття, у разі спізнення без вагомої на те причини;

Студент може відпрацювати будь-яке пропущене з поважної причини заняття чи вид контролю; У випадку пропуску 50% чи більше практичних занять без поважної причини, студент може бути не допущений до підсумкового контролю (заліку).

Студент має брати активну участь у практичних заняттях; висловлювати власну думку з питань, які розглядаються, не боятися бути творчим, а також не боятися помилятися.

Студент має бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими студентами, зокрема під час обговорення дискусійних питань на лекційних/практичних заняттях, дотримуватися норм та правил етикету.

9. Рекомендована література

Основна

1. Бойчук Ю. Д. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я : монографія / Ю. Д. Бойчук, О. С. Бородіна, О. М. Микитюк ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди . – Харків : ХНПУ, 2015. – 117 с.

2. Демченко І.І. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; 13.00.03 – корекційна педагогіка / Ірина Іванівна Демченко. – Умань, 2016. – 45 с.

3. Деркачова О. С., Ушневич С. Е. Література та інклюзія. Брустурів : Дискурсус, 2020, 286 с.

4. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с.

Додаткова

1. Деркачова О. С., Ушневич С. Е., Титунь О. Л. Інклюзивний простір у дитячій літературі (на матеріалі казки «Зайчик-нестрибайчик та його смілива мама» Оксани Драчковської) // Гірська школа Українських Карпат. Івано-Франківськ, 2020. № 22. С. 182–188. (категорія Б)

Додаткова

2. Деркачова О. С., Ушневич С. Е., Використання карток Проппа у початковій школі під час роботи з казкою // Обрії. Науково-педагогічний журнал. (категорія Б) – прийнято до друку 10.11. 2021 р.

3. Ushnevych Solomiia. Formation of national-patriotic competence of primary school children (based on the artbook «The War That Changed Rondo»). Формування національно-патріотичних цінностей в учнів молодших класів(на матеріалі артбуку «Війна, що змінила Рондо» // VI International Scientific and Practical Conference «PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS OF MODERN SPECIALIST FORMATION» June 8 – 10, 2020 (Certificate PC No. 42910074)

4. Ушневич С. Е. Використання медіатехнологій у підвищенні літературної освіти молодших / С. Е. Ушневич // Збірник наукових праць ЛОГОС. <https://doi.org/10.36074/logos-05.02.2021.v5.05> (Ushnevych Solomiia - Certificate of participation LS 050221 – 146 date 5 / 02/ 2021)

5. Ушневич С. Е. Формування національно-патріотичних цінностей на уроках літературного читання / С. Е. Ушневич // Збірник наукових праць ЛОГОС. <https://doi.org/10.36074/logos->

26.02.2021.v3.04 (Ushnevych Solomiia - Certificate of participation LS 260721 – 100 date 26/02/2021)

**Доцент кафедри початкової освіти
та освітніх інновацій**

УШНЕВИЧ С. Е.